

راهکارهای تقویت پویایی خانواد مذهبی براساس آموزه های دینی.

چکیده..

خانواده مذهبی یکی از مهمترین نهادهای اجتماعی است که نقش محوری در انتقال ارزشهای اخلاقی و دینی و شکل دهی به فرهنگ جامعه ایفا می کند . در دنیایی که تغییرات فرهنگی ، فناوری و اقتصادی با سرعتی بی سابقه رخ میدهد ، مفهوم خانواده مذهبی نیز دچار تحول و پویایی شده است .

امروزه پژوهشگران علوم اجتماعی و دینی ، خانواده مذهبی را به عنوان نهادی زنده و تغییرپذیر می نگرند که میتواند میان باورهای سنتی و نیازهای مدرن تعادل برقرار کند . بخش اول : مفهوم و ویژگی های خانواده مذهبی خانواده مذهبی بر پایه ایمان ، محبت ، مسئولیت پذیری و ارزشهای مشترک دینی شکل می گیرد . در چنین خانواد های ، اصول اخلاقی الهی مبنای رفتار اعضا است؛ از صمیمیت بین زوجین گرفته تا شیوه تربیت فرزندان . ویژگی های برجسته خانواده مذهبی شامل : وجود هدف معنوی مشترک در زندگی خانوادگی پرورش ارز شهای اخلاقی چون صداقت ، احترام و عدالت تربیت فرزند بر اساس ایمان و عقلانیت به گفته ی امیل دورکیم ، مذهب نیرویی اجتماعی است که وحدت میان افراد ایجاد می کند و خانواده بستری طبیعی برای این وحدت است

پویایی خانواده مذهبی در جهان امروزپویایی به معنای حرکت ، رشد و سازگاری است . خانواده مذهبی پویا م یكوشد ضمن وفاداری به اصول اعتقادی ، با تغییرات محیطی نیز هماهنگ باشد . این پویایی در چند بعد اصلی نمود پیدا می کند : روابط نسلیها : نوجوانان در عصر دیجیتال نیازمند زبان جدیدی برای درک مفاهیم دینی هستند . نقش زنان و مردان : امروزه همگرایی در وظایف خانوادگی ، نشانه ی درک عمیق تر از عدالت دینی است

تقویت هویت مذهبی خانواده نیست

.

مقدمه.

در یک خانواده ایدال (مذهبی) باید که عبادت، تحصیل، تولید، تربیت فرزند و مسئولیت پذیری و ... همگی در سایه شادی و نشاط به نحو مطلوب به سامان برسد. شادی و نشاطی تداوم دارد که از درون انسان برخاسته باشد و در عمق وجودش نهادینه شده باشد . خوش بینی ،پویایی وفداکاری در خانواده پایه ارتباط صحیح در خانواده دو چیز است :

1- ارزیابی و سنجش رفتارهای زوجین توسط یکدیگر و تلاش برای رشد و کمال زندگی خانوادگی .

2- وجود معیارها و اهداف صحیح و متعالی . همسران جوان برای ایجاد همدلی با یکدیگر نیاز به فرصت هایی در ابتدای زندگی زناشویی دارند، لیکن به موازات ایجاد این همدلی و حتی برای به وجود آوردن آن، باید برای یکدیگر در حکم آینه ای باشند که هم خوبی ها و هم نارسایی ها را نشان دهند

.. خانواده مذهبی یکی از مهمترین نهادهای اجتماعی است که نقش محوری در انتقال ارزشهای اخلاقی و دینی و شکل دهی به فرهنگ جامعه ایفا می کند . در دنیایی که

تغییرات فرهنگی ، فناوری و اقتصادی با سرعتی بی سابقه اتفاق می افتد ، مفهوم خانواده مذهبی نیز دچار تحول و پویایی می شود.

امروزه پژوهشگران علوم اجتماعی و دینی ، خانواده مذهبی را به عنوان نهادی زنده و تغییرپذیر می نگرند

مفهوم و ویژگی های خانواده مذهب :

خانواده مذهبی بر پایه ایمان ، محبت ، مسئولی پذیری و ارزش های مشترک دینی شکل می گیرد . در چنین خانواد های ، اصول اخلاقی الهی مبنای رفتار اعضا است؛ از صمیمیت بین زوجین گرفته تا شیوه تربیت فرزندان .

که از برجسته ترین ویژگی های آن:

- 1- وجود هدف معنوی مشترک در زندگی خانوادگی
- 2- پرورش ارزش های اخلاقی چون صداقت ، احترام و عدالت
- 3- تربیت فرزند بر اساس ایمان و عقلانیت

راه ها و شیوه ی شادی در زندگی(اسلامی)

شیوه زندگی اسلامی از جمله مفاهیم و ایده هایی برای ترسیم چشم انداز زندگی مطلوب و ایده آل در یک جامعه مطلوب اسلامی محسوب می شود. اما تحقق این نوع سبک

زندگی در جامعه آن هم در شرایطی که فرهنگ های دیگر نیز دربرجامعه سیطره افکنده، مستلزم فراهم بودن زمینه های لازم و تعریف و تبیین دقیق الگوها و مفاهیم آن و از همه مهمتر سازگاری آن با اقتضائات روز است. خبرنگار ایگنا گفت وگویی با حجت الاسلام محسن عمیق، عضو هیئت علمی و رئیس مرکز معارف اسلامی دانشگاه صنعتی اصفهان درباره موضوع سبک زندگی اسلامی داشته است که متن آن را در ادامه می خوانید.

در طول تاریخ و در تمدنهای مختلف همواره در هیچ مکانی و زمانی بشر، خاموش نبوده است. نزاع اصلی بر سر حاکمیت مبانی و ارزش های توحیدی یا طاغوتی وجود داشته است که اختلاف میان تمدن هارا رقم زده است. هر یک از دو تمدن الهی و مادی دارای جهان بینی، اهداف و روش های متفاوتی هستند که برای تحقق آنها با یکدیگر کشمکش دارند. دوران حاضر شاهد به بن بست رسیدن گفتمان های مادی با چهره ها و رنگ های گوناگون بوده است و چشم ها منتظر میدان داری تمدن نوین اسلامی است که داعیه تأمین سعادت دنیا و آخرت مردم را دارد. این تمدن همچون سایر تمدن ها از دو بخش ابزاری - یا سخت افزاری - حقیقی و محتوایی تشکیل شده است که بخش حقیقی آن سبک زندگی نام دارد.

نکته حائز اهمیت این است که سبک زندگی را نباید منحصرأ مجموعه ای از شیوه های متنوع حیات اعم از کار، تحصیل، تفریح، خوراک، پوشاک، مسکن و معاشرت و... دانست.

اینها در جای خود بسیار مهم هستند و اما لایه رویین و ظاهری سبک زندگی هستند که متأثر از فهم ما از زندگی، هدف انسان و جهان است. هر تفسیری از واقعیت انسان و هدف او، در دو گونه معینی از رفتار ها منعکس میشود. بر همین اساس می توان گفت سبک زندگی آیینه نگرش ها و گرایش های پنهان جوامع است.

نباید در نقد سبک زندگی غربی در ظواهر موجود متوقف شد و در ترویج سبک زندگی اسلامی به فهرست آداب و رسوم بسنده کرد. هر چند خروجی مبانی صحیح، همان آداب و رسوم صحیح و خروجی مبانی غلط غربی همان آداب و رسوم غلط میشود.

لذا سیره اهل بیت در آداب و رسوم و جای جای زندگی ما باید مشهود باشد که همان سبک زندگی اسلامی ما و بیشتر توجه ما به اصلاح یا حفظ زیر ساخت ها باشد.

سبک زندگی بر دو رکن استوار است. « انگیزه » و « شناخت »، پس تمام تلاش ما این است: **اولاً** به شناخت صحیحی از سبک زندگی اسلامی دست پیدا کنیم و با نشان دادن اهمیت پرداخت به این مسئله انگیزه ای در افراد خانواده خصوصاً مادران امروز و فردا ایجاد کنیم که با مدیریت خانه و خانواده این سنگر مهم جامعه را حفظ کرده و شاهد جامعه ای سالم، مردمی شاد و سلامت و سعادت‌مند داشته باشیم.

کتاب درسنامه سبک زندگی اسلامی ایرانی (مقدماتی) را به تمام علاقه مندان به زندگی ای سعادت‌مند پیشنهاد می کنیم.

بخشی از این کتاب مفهوم شناسی و تعریف سبک زندگی:

الف) مفهوم سبک زندگی

به ویژه در چند دهه اخیر توجه بسیاری از متفکران رشته های مختلف علمی چون روانشناسی، جامعه « سبک زندگی » مفهوم

سبک زندگی « شناسی، مطالعات فرهنگی و... را به خود جلب کرده است، از نظر احیاگران این مبحث در عصر حاضر در ایران

سخن گفتن از سبک زندگی، در واقع بررسی کردن سبک « کردن، رفتار اجتماعی، شیوه زیستن عبارت احزای یک دیگر است

میتواند « اسلوب حیات و زندگی » و سیره و روش حاکم بر زندگی انسان است. سبک زندگی و یا به تعبیر دیگر « زیستن»

را در « سبک زندگی » به علایق، نظر ها، رفتار ها و جهت گیری رفتاری یک فرد، گروه یا فرهنگ اشاره کند. اولین بار آلفرد آدلر

شکل جدید در روانشناسی در سال ۱۹۲۹ میلادی ابداع کرد. او این اصطلاح را برای اشاره حال و هوای زندگی فرد استفاده کرد که از نظر دایره شمول سبک زندگی شامل هدف فرد، خودبنداره، احساس های فرد به دیگران و نگرش فرد به دنیا است.

نقش خانواد های مذهبی جامعه.

توسط کیم و کیم (2007) ساخته شد تا پویایی های خانواده که در بروز رفتار مجرمانه در نوجوانان نقش دارند، بسنجد.

بیشاپ، اپستین و بالدوین، ؛ (FAD کیم و کیم) 2007 ، عملکرد خانواده ؛ (FDE پرسشنامه های پویایی های محیط خانواده 1980) (و نگرش به رفتارهای بزهکاری (فضلی، (1389 را تکمیل نمود.

خوش بینی، پویایی و فداکاری در خانواده پایه ارتباط صحیح در خانواده دو چیز است

1- ارزیابی و سنجش رفتارهایی زوجین توسط یکدیگر و تلاش برای رشد و کمال زندگی خانوادگی

2- وجود معیارها و اهداف صحیح و متعالی . همسران جوان برای ایجاد همدلی با یکدیگر نیاز به فرصت هایی در ابتدای زندگی زناشویی دارند، لیکن به موازات ایجاد این همدلیو حتی برای به وجود آوردن آن، باید برای یکدیگر در حکم آینه ای باشند که هم خوبی ها و هم نارسایی ها را نشان دهند و برای بهتر زیستن خود تلاش مشترک داشته باشند .

زندگی مشترک بدون وجود ارزش ها و اهداف متعالی بادوام نیست .لذا همسران جوان بایستی اساس تشکیل خانواده را رسیدن به چنین اهدافی قرار دهند .حتی اگر بدون توجه به چنین اهدافی زندگی خانوادگی را آغاز کردند، باز هم تلاش کنند در برنامه ها و رفتارهای خود آنها را حاکمیت بدهند

این اهداف عبارت انداز

1- احساس بزرگ منشی و عزت نفس- : دو همسر در زندگی باید از عزت نفس و احترام برخوردار باشند .هیچ پسر و دختر

جوانی نمی تواند با انگیزه توجه به خود و احساس برتری نسبت به همسر به زندگی مشترک وارد شود و انتظار شیرین

کامی و موفقیت داشته باشد .ممکن است در ابتدای زندگی مشترک این نحوه رفتار بین دو همسر وجود نداشته باشد و هرکدام سعی کند با احترام به دیگری حرمت نفس او را حفظ

کند، لیکن چنین رویه ای باید به مرور در روابط متقابل آنان به وجود آید. مرد و زن جوان در صورتی می توانند چنین رویه ای را در رابطه با یکدیگر در پیش گیرند که خود بزرگ منش و دارای عزت نفس باشند و یا همزمان، آن را در خود تقویت نمایند. از آنجا که زوج های جوان قبل از ازدواج، هر کدام در خانواده پدری روابط خانوادگی و اجتماعی متعددی داشته اند، این روابط تا مدتها بر رابطه مشترک آنان اثر می گذارد و لذا هر کدام از آنان باید مراقب باشد تا همراه با احترام به دیگری، فامیل و اطرافیان او را نیز مورد احترام قرار دهد.

2- خوش بینی و رضایت خاطر: هر یک از ما باید بتوانیم بین گذشته، حال و آینده رابطه معقول و متعادلی ایجاد کنیم. پسر و دختر جوان ممکن است قبل از ازدواج خاطرات، تجربیات و آرزوهایی داشته باشند که متفاوت از شرایط فعلی آنان باشد. این احتمال وجود دارد که آثار وقایع گذشته در زندگی زناشویی احساس شود و چه بسا باعث مشکلاتی گردد. مثلاً ممکن است زمینه های ازدواج با شخص دیگری برای شوهر یا زن پیش آمده و بدون نتیجه مانده باشد، یا شرایط زندگی در خانواده پدری با آسایش و رفاهی توأم بوده که در وضع فعلی بهره ای از آن نیست. در چنین مواردی اگر زن یا مرد مسائل گذشته را وسیله اعتراض یا تحقیر دیگری قرار دهد و یادرحسرت گذشته باشد، نمی تواند امید به زندگی خانوادگی شیرین و سالمی داشته باشد. زندگی مشترک محتاج روحیه رضایت نسبت به حال، فراموش کردن مشکلات و تلخی های گذشته و طرح و برنامه برای ایجاد شرایط خوش و موفقیت آمیز در آینده است.

3- پویایی، انعطاف و انطباق پذیری: در یک خانواده نباید اندیشه ها و احساس های زوجین حالت راکد و منجمد داشته باشد. خشکی، سرسختی و تغییر ناپذیری در روحیات با ایجاد حالت تعادل و استحکام در خانواده سازگار نیست، چون راه را بر هرگونه بازنگری نسبت به افکار و اعمال نادرست می بندد. زن و مرد در عین حال که دارای اصول و اهداف ثابت و معینی هستند باید در روابط با یکدیگر انعطاف و بردباری داشته باشند. دارا بودن روحیه انعطاف در بسیاری مواقع می تواند تنش ها و سختی های پیش آمده در فضای خانواده را کاهش دهد. مثلاً هنگامی که همسر شما خشمگین و عصبانی است، خونسردی شما می تواند در فروکش کردن این عصبانیت مؤثر باشد و در وقتی دیگر اتخاذ چنین رویه ای توسط او نیز می تواند خشم احتمالی شما را فرو نشاند.

4- **فداکاری کردن برای همسر :** زن و شوهر هنگامی که یکی از آنها در فشار و سختی قرار می گیرد باید بتوانند نقش کمک و یار را برای یکدیگر ایفا کنند. این روحیه، هم برای مرد لازم است و هم برای زن. برای زن، شوهر داری به معنای مصطلح، گاهی از اوقات همدلی و همراهی با شوهر در سختی ها و مشکلات است که در حسن رفتار و مدیریت خانواده تجلی می یابد و یک مرد نیز می تواند با مشارکت جدی در کارهای همسر خود، هنگامی که امور خانه، او را دچار خستگی می کند، چنین نقشی را ایفا نماید --5 میل به آگاهی و اندیشه های نو - محیط خانواده باید به فضایی برای افکار و اندیشه های نو برای زندگی بهتر، روابط شیرین تر و آینده درخشان تر و سازنده تر تبدیل شود. زن و شوهر باید این روحیه را در خود تقویت کنند که به طور دائم و با شور و نشاط در جستجوی راههای بهتر برای ایجاد یک زندگی متعالی و بالنده باشند. چنین روحیه ای می تواند

حتی از مسائل ساده و اولیه زندگی نظیر باورهای عادی نسبت به مسائل، نظریات و قضاوت ها شروع شود و به طور روزمره و هفتگی، زوجین دیدگاه های خود را مطرح، ارزیابی و اصلاح کنند و به دیدگاه های نو و مفید دست یابند. خانواده هایی که برای قبول افکار و اندیشه های تازه آمادگی ندارند، به مرور از رشد و کمال باز می مانند و ضمن آنکه در درون، گرفتار ارتباط های قالبی، خشک و تغییرناپذیر می شوند، در مناسبات اجتماعی نیز به تدریج دچار نوعی رکود و عقب افتادگی خواهند شد.

منابع قسمتی از روزنامه اطلاعات..

عبادت، تحصیل، تولید، تربیت فرزند و مسئولیت پذیری و ... همگی در سایه شادی و نشاط به نحو مطلوب به سامان می رسد. شادی و نشاطی تداوم دارد که از درون انسان برخاسته باشد و در عمق وجودش نهادینه شده باشد.

تحقیقات نشان داده که مهمترین عامل دخیل در رفتار متخلفانه بین نوجوانان، حوزه مطالعات زنان یکی از زیرشاخ های جامع هشناسی است. حجاب و مسائل مرتبط با زنان و جوانان، پرورش و تربیت کودک، موضوعات مرتبط با تحلیل تاریخی و اجتماعی مسائل زنان، موضوعات مرتبط با ازدواج و تحکیم خانواده و روانشناسی از مهمترین سرفصل هایی هستند که تمامی نهادهای فرهنگی درباره آن مسئولیت دارند. در ایران نویسندگان و مترجمان بسیاری در این حوزه فعالیت کرد هاند که بعضی

از آثارشان با توفیق همراه بوده است . به گزارش آستان نیوز ، انتشارات ب هنشر نیز همسو با فعالیت ناشران مذهبی در کشور به این حوزه ورود پیدا کرده است . قفسه کتاب های چاپ شده در موضوع زن و خانواده ، حجاب و عفاف ، سبک زندگی ایرانی اسلامی و روانشناسی با 97 اثر خواندنی است که چا پهای متعدد آثار کودک در

موضوعات تربیت دینی و حجاب ، استقبال خانواده ها از کتابهای با موضوع تحکیم خانواده و روابط همسران نشان م یدهد. نویسند هی کتاب معتقد است در دین اسلام تعادل کاملی میان مسئولیت های زن و مرد وجود دارد و حقوق زنان به گونه های خردپسندانه رعایت شده . با این حال باید دید آیا در دیدگاه هم هی صوفیان مسلمان نیز این حقوق ادا شده یا این میان تفاوتی وجود دارد . امروزه زن در مفهوم عام آن ، زن ترک ، زن اروپایی ، زن معاصر ، زن فمینیست و زن مسلمان موضوعاتی هستند که در جهان اسلام بسیار مورد توجه قرار گرفت هاند . اما از نظر سلیمان اولوداغ این دیدگا ههای متفاوت و متضاد که با رویکردهای گوناگونی شکل گرفته است ، در

مواردی دچار خطا شده و برداشتهایی غلط از دیدگاه اسلامی ارائه کرد هاند . بنابراین او برای رسیدن به دیدگاهی هم هجانبه نسبت به مسئله ی زنان ، به دیدگاه اندیشمندان متصوف اسلامی رجوع کرده و طیف متنوعی از آرای متصوفان نسبت به زنان را به دست داده است.

نتجه گیری.

با وجود مزایای فراوان، خانواده مذهبی در برابر چالش‌هایی نیز قرار دارد: گسترش فردگرایی و مصر فگرایی در فرهنگ جهانی کاهش نقش نهادهای سنتی در تربیت دینی فاصله فکری میان نسلها با این حال، این چالشها فرصتهایی برای بازاندیشی در تربیت دینی و ارتباط میان ایمان و زندگی واقعی ایجاد می‌کنند. خانواده مذهبی پویا می‌تواند با تکیه بر گفتوگوی عقلانی و عاطفی، مسیر جدیدی برای زیست ایمانی در جهان امروز بسازد. جمع‌بندی پویایی خانواده مذهبی یعنی توانایی حفظ ایمان در جهان تغییر. خانواده‌های که اعتماد، عقلانیت و عشق دینی را در کنار هم پرورش دهد، نه تنها پایدارتر بلکه انسانی‌تر خواهد بود. در این مسیر، مذهب به جای آنکه حصار باشد، تبدیل به افق رشد، گفتوگو و معنای زندگی میشود.

فهرست منابع

- 1- بیشاپ، اپستین و بالدوین،؛ (FAD) فاد و کیم (2007، عملکرد خانواده؛ (FDE) پرسشنامه‌های پویایی‌های محیط خانواده
- (1980 و نگرش به رفتارهای بزهکاری) فضلی، (1389)
- 2- 80-99، 1991، pp. 1، پارسونز، تالکوت. «نظام اجتماع ی». ترجمه باقر پرها م، انتشارات علمی و فرهنگ ی، 1384
- 3- منابع قسمتی از روزنامه اطلاعات..
- 4- راز های روابط طولانی. هاگان منگوچ.
- 5- کتاب آیین همسر داری. ابراهیم امینی
- 6- کتاب بانوی قدرت. زهرا سپهرداد
- 7- زندر نگاه صفی از سلیمان اولوداغ
- 8- سبک زندگی اسلامی شادی و خشنودی زنان. معصومه حسین آبادی
- 9- جامعه شناسی حقوق زنان. مژگان وثوق.